

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 3.0. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“

Автор на дисертационния труд: ПЕТЪР АСЕНОВ КАЗАКОВ, докторант в задочна форма към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: Влияние на центровете за върхови постижения върху развитието на биоикономиката в Европа

Рецензент: проф. д-р Александър Красимиров Давчев, Висше училище по агробизнес и развитие на регионите; област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Регионална икономика и устойчиво развитие“ определен за член на научното жури със заповед № РД-16-736/08.06.2026 год. от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Докторантът Петър Казаков е роден на 25 ноември 1978-та година. Придобива своето икономическо образование във Велико Търново и Пловдив. В последствие започва своя професионален път в областта на директните продажби, като основна негова роля е комуникацията и превличането на клиенти. По-късно продължава своето развитие в областта на маркетинга в ИЗК-Марица Пловдив, където се занимава с развитието и налагането на продуктите му, с изготвянето на маркетинговите стратегии и други мероприятия стимулиращи продажбите. От 2019 до момента работи в Център по растителна системна биология и биотехнология, където доизгражда своите умения в областта на продажбите и обръща поглед към научна работа взимайки участие в редица конференции, кръгли маси, срещи и др.

2. Актуалност на проблема.

Темата на дисертационния труд е актуална и значима както в теоретичен, така и в практико-приложен аспект. През последните десетилетия Биоикономиката се утвърждава като ключов концептуален и практически подход

за устойчиво развитие в условията на засилващ се натиск върху природните ресурси, климатични промени, демографски предизвикателства и необходимост от трансформация на традиционните икономически модели. Тя представлява интегрирана система, базирана на използването на възобновяеми биологични ресурси, иновации и кръгови модели на производство и потребление, като свързва селското и горското стопанство, биотехнологиите, биоенергетиката и индустриите на биологична основа с научните изследвания и технологичното развитие.

В този контекст центрите за върхови постижения (ЦВП) се очертават като ключови институционални структури, които свързват научните изследвания с практическите приложения, бизнеса и публичните политики.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта на изследването е да се анализира ролята на центрите за върхови постижения в развитието на биоикономиката в Европа, като се оцени тяхното влияние върху иновационната система и се изведат насоки за стратегическо развитие, с фокус върху Центъра за растителна системна биология и биотехнологии (ЦРСББ) в България.

С оглед на постигане на поставената цел са решени следните задачи:

1. Изяснени са теоретичните и концептуалните основи на биоикономиката, включително нейното възникване, развитие и основни направления.
2. Анализирани са европейските и международните стратегически рамки, свързани с биоикономиката, включително стратегиите на ЕС, Европейския зелен пакт и Целите за устойчиво развитие.
3. Изследвани са институционалната и иновационната инфраструктура в подкрепа на биоикономиката на европейско, национално и регионално равнище.
4. Дефинирани и класифицирани са центрите за върхови постижения, анализирани са европейските политики за тяхното изграждане и финансиране.
5. Проучени са организационните модели, управленските структури и партньорствата на водещи центрове за върхови постижения в Европа.
6. Направена е оценка на социално-икономическото въздействие на центрите за върхови постижения върху регионалното и националното развитие.
7. Да се извърши задълбочен анализ на Центъра за растителна системна биология и биотехнологии (ЦРСББ) в България – неговата мисия, структура, научни резултати, финансиране и международни партньорства.
8. Оценен е приносът на ЦРСББ към развитието на регионалната и националната биоикономика.
9. Формулирани са и препоръки за оптимизация и стратегическо развитие на центрите за върхови постижения в контекста на европейските приоритети.

Прави впечатление богатата методология, която докторантът използва. Основана на качествени и количествени изследователски техники, тя създава основа за анализ както на научната продуктивност и управленските модели,

така и на приноса на ЦВП към трансфера на знания, регионалното развитие и устойчивата биоикономическа трансформация.

Предмет на изследването е ролята на центровете за върхови постижения за развитието на биоикономиката, техните организационни модели, механизми на финансиране, взаимодействия с други институции и тяхното социално-икономическо въздействие, както и конкретният случай на ЦРСББ в България.

Обект на изследването са центровете за върхови постижения в Европа като част от европейската научно-иновационна система.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертацията е структурирана в четири логически свързани части, всяка от които има свое въведение и методологично обяснение, заключени и списък с използвана литература – общо 233 страници. Изложението на представения дисертационен труд е развито в следната структура : Увод, първа глава озаглавена „ Теоретични и концептуални основи на биоикономиката и ролята на центровете за върхови постижение“, втора глава – „ Центровете за върхови постижение в Европа и тяхната роля в иновационната система“, третата – „Анализ на центъра за растителна системна биология и биотехнологии“ и четвъртата – Оптимизация и стратегическо развитие на центровете за върхови постижения“, изводи и препоръки и използвана литература. Прави впечатление сравнително големият брой фигури, съответно – 38 и таблици – 32, което може да се приеме за добро онагледяване на дисертационния труд от страна на автора.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Представената дисертация има за цел да извърши цялостен и критичен анализ на Биоикономиката в различните ѝ аспекти на проявление, пречупен през призмата на Целите за устойчиво развитие на ООН и стратегическите насоки, които ЕС си поставя. Фокусът остава върху центровете за върхови постижения, които се разглеждат като ключови институционални структури , свързващи научните изследвания с практическите приложения, бизнеса и публичните политики

Първата част разглежда теоретичните основи и еволюцията на концепцията за биоикономиката, като са анализирани основните научни подходи и международни интерпретации на понятието. Проследено е развитието на биоикономиката от ранните теоретични постановки до съвременните европейски и световни политики, насочени към устойчиво управление на биологичните ресурси и преход към нисковъглеродна икономика.

Втората част е посветена на теоретичния и сравнителния анализ на центровете за върхови постижения (ЦВП) като инструмент на европейската политика за научни изследвания, иновации и развитие на биоикономиката. Изследвани са техните концептуални характеристики, европейските политики за изграждане и финансиране, както и организационните модели на водещи

европейски центрове в областта на растителната системна биология.

Третата част е посветена на анализа на Центъра за растителна системна биология и биотехнологии (ЦРСББ) като пример за успешно изградена научноизследователска инфраструктура и център за върхови постижения в България

Четвъртата част е посветена на оптимизацията и стратегическото развитие на центрoвете за върхови постижения, като специално внимание е отделено на Центъра за растителна системна биология и биотехнологии (ЦРСББ). На базата на проведеното емпирично изследване, сравнителния анализ и добрите европейски практики са идентифицирани основните предизвикателства пред тяхното развитие и са разработени предложения за повишаване на тяхната институционална, научна и финансова устойчивост.

Въз основа на проведеното изследване се формулират следните основни изводи:

- Доказано е, че биоикономиката представлява комплексна трансформационна рамка, която интегрира научни, технологични, икономически и институционални процеси, насочени към устойчивото използване на биологичните ресурси и същевременно е установена ролята на центрoвете за върхови постижения в нея.

- Сравнени са успешните практики във водещи европейски центрове и е доказана ключовата им роля в създаването на продукти с висока добавена стойност.

- Проведеното емпиричното изследване чрез анкета ясно показва, че центрoвете за върхови постижения, и в частност ЦРСББ, се възприемат като ключов фактор за научно и иновационно развитие

- Анализирани са приликите и разликите между международната и българската извадка, като са изведени силните страни на родните центрове, позиционирани в националната иновационна екосистема

- Посочени са и наличните ограничения, оказващи роля в развитието им, базирани не толкова на липсата на научен капацитет, а по-скоро свързани със спецификите на институционалната и пазарната среда, в която функционира

- Изследването потвърждава, че центрoвете за върхови постижения могат да се превърнат в ключов инструмент за реализиране на целите на европейската зелена сделка, цифровата трансформация и стратегиите за биоикономика

В обобщение, резултатите ясно показват, че центрoвете за върхови постижения оказват съществено положително влияние върху развитието на биоикономиката в Европа и България чрез ускоряване на научните иновации, технологичния трансфер и регионалната специализация.

Дисертацията формулира интегриран набор от институционални и практически препоръки за по-добрата и устойчива работа на Центровете за върхови постижения. Те включват приемането на национална дългосрочна програма за институционална устойчивост, професионализирани структури за технологичен трансфер, които да подпомагат патентоването, лицензирането, създаването на spin-off компании и партньорствата с индустрията. Създаването на устойчиви финансови модели, специализирани програми за привличане и

задържане на млади учени, постдокторанти и международни изследователи, както и разширяване на сътрудничеството между центровете за върхови постижения и аграрния бизнес чрез living labs, демонстрационни ферми и пилотни иновационни платформи.

Може да се приеме, че резултатите от представеното изследване са интерпретирани задълбочено, аргументирано и релевантно с поставените цели и задачи.

Добро впечатление прави многобройните, съвременни и многопластови литературни източници, които докторантът е използвал, от които преобладаващата част са стратегически документи и източници на английски език. Това показва задълбоченото му отношение към изследваната материя, както и познаването на теоретичната ѝ рамка. Може да се заключи категорично, че при разработването на дисертацията е стъпено на много добра основа, което допринася за високото качество на предложената разработка.

6. Приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд съдържа научно-теоретични и научно-приложни изводи, които представям така като докторантът е формулирал.

Научно-теоретични приноси

- Разработена е интегрирана теоретико-концептуална рамка за анализ на взаимовръзката между биоикономиката, центровете за върхови постижения и иновационните системи, като се обединяват икономически, институционални и управленски аспекти на устойчивото развитие.

- Разработена е концептуална типология на центровете за върхови постижения, като са изведени техните организационни характеристики, модели на управление, механизми на финансиране и функционални връзки с научната, иновационната и икономическата среда.

- Теоретично е обоснована ролята на центровете за върхови постижения като стратегически посредници между науката, бизнеса и публичните политики чрез интегриране на концепциите за иновационните системи и модела на Тройната спирала.

- Доразвито е научното разбиране за центровете за върхови постижения като ключов елемент на европейската биоикономическа трансформация, като е аргументирана тяхната роля за трансфера на знания, развитието на човешкия капитал и регионалното социално-икономическо развитие.

2. Научно-приложни приноси

- Осъществен е сравнителен анализ на водещи европейски центрове за върхови постижения в областта на растителната системна биология, чрез който са идентифицирани добри практики, организационни модели и фактори за устойчиво развитие, приложими в българските условия.

- Разработен и апробиран е емпиричен подход за оценка на ролята на центровете за върхови постижения в развитието на биоикономиката чрез двуезично анкетно проучване, което позволява идентифициране и систематизиране на основните фактори, определящи тяхното въздействие върху

иновационните екосистеми и регионалното развитие.

- Разработен е интегриран многокомпонентен модел за стратегическо развитие и оптимизация на центровете за върхови постижения, който съчетава институционални, финансови, научни и иновационни механизми за устойчиво функциониране.

- Предложени са бизнес модел и стратегическа пътна карта за устойчивото развитие на Центъра за растителна системна биология и биотехнологии и на центровете за върхови постижения като цяло, включително механизми за финансова устойчивост, технологичен трансфер, международно сътрудничество и засилване на взаимодействието между науката, бизнеса и публичните институции

Приемам така посочените приноси

7. Критични бележки и въпроси.

Нямам критични бележки и въпроси.

8. Публикувани статии и цитирания.

Представени са публикации, които са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основните му изследователски аспекти. Публикационната активност (6 броя представени публикации), надхвърля минималните изисквания за допускане до защита на дисертационен труд. Не са предоставени данни относно цитирания.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научните и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно ситуираните анализи, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Петър Казаков образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“

Дата: 14.07.2026
гр. Пловдив

Подписите в този документ са заличени
във връзка с чл.4, т.1 от Регламент (ЕС)
2016/679
(Общ Регламент относно защитата на
данни).